

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT 629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
ZESPÓŁ REALIZACJI
BADAŃ 621 - 07 - 57, 628 - 90 - 17
INTERNET: <http://www.cbos.pl>

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89
E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/124/102/93

◆ NASTROJE SPOŁECZNE W SIERPNIU'93 **◆ STOSUNEK DO STRAJKÓW**

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, SIERPIEŃ 1993

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

W sierpniu - kolejnym miesiącu wakacyjnym - nastroje społeczne zasadniczo się nie zmieniły¹. Daje się natomiast zauważyć większa niż miesiąc temu niepewność, wstrzymywanie się z ocenami i prognozami. Być może jest to wyraz oczekiwania wyników wrześniowych wyborów, które zdecydują o dalszym kierunku rozwoju sytuacji w kraju.

Oceny

W porównaniu z lipcem zmniejszyła się (z 23% do 17%) grupa respondentów, którzy dobrze oceniają obecny kierunek rozwoju sytuacji w Polsce.

Tabela 1. Czy, ogólnie rzecz biorąc, sytuacja w naszym kraju idzie w dobrym czy też w złym kierunku?

w procentach

Oceny	Wskazania respondentów według terminów badań:										
	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
	1992 r.			1993 r.							
Dobry	24	25	19	19	21	20	24	19	22	23	17
Zły	57	51	65	62	63	64	56	68	63	64	65
Trudno powiedzieć	19	24	16	19	16	16	20	13	15	14	18

W ciągu ostatnich 10 miesięcy nie notowaliśmy tak niskiego poziomu pozytywnych ocen w tej kwestii. Równocześnie jednak w zasadzie nie zmienił się odsetek ocen negatywnych. Wzrosła natomiast niepewność, wyrażająca się skłonnością do udzielania odpowiedzi "trudno powiedzieć".

¹ Badanie "Aktualne problemy i wydarzenia" (38) przeprowadzono w dniach 12-17 sierpnia 1993 r. na 1376-osobowej reprezentatywnej próbie losowej dorosłej ludności Polski.

Znacznie większe zmiany w proporcjach ocen pozytywnych i negatywnych dają się zaobserwować w poszczególnych grupach ankietowanych niż w całej badanej zbiorowości². Między lipcem a sierpniem oceny aktualnej sytuacji wyraźnie pogorszyły się wśród członków kadr kierowniczych, pracowników umysłowych, prywatnych przedsiębiorców, osób o dochodach w granicach 1-2 mln złotych, respondentów deklarujących lewicowe poglądy. Natomiast mniej negatywnie niż w lipcu oceniali sytuację pracownicy fizyczno-umysłowi, robotnicy niewykwalifikowani, gospodynie domowe oraz osoby o poglądach prawicowych. Odsetek odpowiedzi "trudno powiedzieć" wyraźnie zwiększył się w grupach osób piastujących kierownicze stanowiska, pracowników fizyczno-umysłowych, robotników niewykwalifikowanych, bezrobotnych, gospodyń domowych oraz respondentów dobrze oceniających własną sytuację materialną. Nie sposób wskazać jeden "klucz", który wyjaśniłby wszystkie te różnice, zapewne nakłada się tu na siebie szereg rozmaitych czynników. Poprzestańmy więc jedynie na konstatacji, iż niewielka różnica na poziomie "globalnym" nie wyklucza bynajmniej dużych rozbieżności w poszczególnych grupach respondentów.

Nie zmieniła się (wciąż zdecydowanie negatywna) ocena **sytuacji gospodarczej** kraju. Ten wskaźnik pozostaje na mniej więcej jednakowym poziomie od maja, kiedy nastąpiło jego wyraźne pogorszenie. W maju - czerwcu pogorszyła się też ocena **sytuacji politycznej**, jednak w dwóch następnych miesiącach obserwujemy stopniowe zmniejszanie się liczby negatywnych ocen w tej sprawie. Rozwiązanie parlamentu i wydarzenia bezpośrednio poprzedzające tę decyzję poważnie wstrząsnęły opinią publiczną, późniejszy spadek liczby ocen negatywnych w odniesieniu do spraw publicznych może więc być przejawem "oswajania się" respondentów z nową sytuacją.

² Zob. tabele aneksowe.

Tabela 2. Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację gospodarczą w Polsce? Czy jest ona:

w procentach

Oceny	Wskazania respondentów według terminów badań:								
	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
	1993r.	1993 r.							
Dobra	5	4	5	4	6	4	3	5	5
Ani dobra, ani zła	21	21	22	22	24	21	19	22	21
Zła	69	69	69	69	64	72	73	70	69
Trudno powiedzieć	5	6	4	5	6	3	4	4	5

Tabela 3. Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację polityczną w Polsce? Czy jest ona:

w procentach

Oceny	Wskazania respondentów według terminów badań:									
	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
	1992 r.		1993 r.							
Dobra	11	7	6	6	6	5	6	4	5	4
Ani dobra, ani zła	37	32	33	29	31	35	30	26	27	29
Zła	34	46	45	54	49	46	53	59	56	52
Trudno powiedzieć	18	15	15	11	14	14	11	11	12	15

Ocena **materialnych warunków życia** ludzi w Polsce wciąż pozostaje jednym z najbardziej stabilnych wskaźników - w zasadzie nie nastąpiła tu istotna zmiana od grudnia ubiegłego roku. Trzeba jednak dodać, że jest to stabilizacja na bardzo niskim poziomie (opinii o złych warunkach materialnych ludzi wyraziło w sierpniu 79% badanych, a zaledwie 2% uznało je za dobre).

Własną sytuację życiową jako złą określiło 37% respondentów, wciąż więc utrzymuje się duża różnica między postrzeganiem warunków, w jakich żyją inni, a oceną własnej sytuacji. Tę różnicę widać także, gdy weźmiemy pod uwagę ocenę warunków **materialnych gospodarstw domowych** respondentów. O ile jednak oceny sytuacji większości Polaków, a także oceny ogólnej sytuacji życiowej samych ankietowanych w sierpniu niemal się nie zmieniły, o tyle w tej dziedzinie nastąpiło pewne pogorszenie: liczba ocen negatywnych zwiększyła się od lipca o 4 punkty procentowe.

Tabela 4. Czy obecnie Panu(i) i Pana(i) rodzinie żyje się:

w procentach

Oceny	Wskazania respondentów według terminów badań:										
	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
	1992 r.			1993 r.							
Dobrze	10	11	11	14	15	13	12	12	13	12	13
Ani dobrze, ani źle	54	52	48	48	51	52	53	56	50	52	50
Źle	35	36	40	38	34	35	34	32	36	36	37
Trudno powiedzieć	1	1	1	0	0	0	1	0	0	0	0

Tabela 5. Jak Pan(i) ocenia obecne warunki materialne swojego gospodarstwa domowego? Czy są one:

w procentach

Oceny	Wskazania respondentów według terminów badań:										
	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
	1992 r.			1993 r.							
Złe	42	41	47	43	43	42	41	37	48	44	48
Ani dobre, ani złe	46	45	42	44	44	43	44	48	41	43	39
Dobre	12	14	11	12	13	15	15	14	11	13	13

Między czerwcem a lipcem nastąpił znaczący, 6-punktowy wzrost liczby respondentów uważających, że **w ciągu ostatnich 12 miesięcy** pogorszyła się ich sytuacja życiowa. W sierpniu notujemy odwrotną tendencję, w wyniku której wskaźnik ten wrócił do poziomu czerwcowego.

Tabela 6. Czy w porównaniu z sytuacją sprzed 12 miesięcy Panu(i) i Pana(i) rodzinie żyje się:

w procentach

Prognozy	Wskazania respondentów według terminów badań:		
	VI '93	VII '93	VIII '93
Lepiej	10	8	11
Tak samo	33	30	33
Gorzej	56	62	55
Trudno powiedzieć	1	1	1

Niewielkiemu wzrostowi liczby negatywnych ocen warunków materialnych własnego gospodarstwa domowego towarzyszy więc wyraźny spadek liczby negatywnych ocen własnych warunków życiowych w ciągu ostatnich 12 miesięcy. Ponadto grupa osób uważających, iż w ciągu ostatniego roku ich sytuacja uległa pogorszeniu, wciąż jest liczniejsza niż grupa respondentów oceniających swe obecne warunki materialne jako złe. Przeciwnym są jedynie kierunki **zmian** obydwu wskaźników, co może świadczyć o dwóch różnych zespołach **kryteriów** służących formułowaniu tych dwóch ocen.

Spośród respondentów, którzy dobrze oceniają swoją sytuację życiową, 28% uważa, że w ciągu ostatniego roku nastąpiła jej poprawa, a 23% - że uległa ona pogorszeniu. Z kolei spośród osób negatywnie oceniających swoją sytuację życiową w 72% skłonnych było dostrzeżać jej pogorszenie w ostatnich 12 miesiącach. Zgodność ocen negatywnych w tym względzie jest więc daleko większa niż zgodność ocen pozytywnych.

Wśród badanych czynnych zawodowo 20% dobrze ocenia sytuację w swoim zakładzie pracy, a 45% ocenia ją negatywnie. Jedyną zmianą w ciągu ostatniego miesiąca, to niewielki 3-punktowy (do 31%) wzrost odsetka ocen "ani dobra, ani zła".

Prognozy

W sierpniu po raz pierwszy od trzech miesięcy spadła liczba osób uważających, że **ogólna sytuacja kraju** w najbliższym roku nie zmieni się lub że ulegnie ona pogorszeniu. Wzrósł natomiast odsetek respondentów nie mających zdania w tej kwestii, co może oznaczać wstrzymywanie się z prognozą do wyborów.

Tabela 7. A jak Pan(i) sądzi, jak to będzie w ciągu najbliższego roku? Czy spodziewa się Pan(i), że sytuacja w Polsce - ogólnie rzecz biorąc - poprawi się, pogorszy się czy też nie zmieni się?

w procentach

Prognozy	Wskazania respondentów według terminów badań									
	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
	1992 r.		1993 r.							
Poprawi się	18	13	14	17	16	19	13	14	14	15
Nie zmieni się	36	29	33	32	37	35	37	41	41	38
Pogorszy się	35	50	44	40	39	32	42	35	37	34
Trudno powiedzieć	11	8	10	11	8	14	8	11	9	13

W lipcu zmniejszył się nieco pesymizm dotyczący rozwoju sytuacji **politycznej** i **gospodarczej** kraju. W sierpniu grupa pesymistów pozostała tak samo liczna jak miesiąc temu, zmniejszył się natomiast odsetek respondentów uważających, że nic się nie zmieni.

Tabela 8. Czy, Pana(i) zdaniem, w ciągu najbliższego roku sytuacja polityczna w Polsce:

w procentach

Prognozy	Wskazania respondentów według terminów badań:									
	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
	1992 r.		1993 r.							
Poprawi się	19	13	14	17	15	16	13	22	20	18
Nie zmieni się	41	43	42	39	43	40	40	37	40	35
Pogorszy się	17	26	23	23	23	19	32	23	19	20
Trudno powiedzieć	23	18	20	21	19	24	15	18	21	27

Tabela 9. Czy, Pana(i) zdaniem, w ciągu najbliższego roku sytuacja gospodarcza w Polsce:

w procentach

Prognozy	Wskazania respondentów według terminów badań:									
	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
	1992 r.		1993 r.							
Poprawi się	18	14	16	18	16	22	14	17	18	17
Nie zmieni się	40	31	34	37	37	33	35	36	39	36
Pogorszy się	28	44	35	32	34	29	43	35	31	30
Trudno powiedzieć	14	11	16	13	13	16	8	12	13	17

Zmniejszenie się liczby respondentów nie oczekujących żadnych zmian sytuacji politycznej jest wyraźniejsze niż w odniesieniu do sytuacji gospodarczej. Może to wskazywać, że ewentualnych zmian oczekuje się po wrześniowych wyborach. Taka interpretacja jest tym bardziej prawdopodobna, że odsetek osób wstrzymujących się od prognozy sytuacji politycznej wzrósł bardziej niż odsetek respondentów nie mających zdania w kwestii gospodarczej przyszłości kraju.

Prognozy dotyczące **materialnego poziomu życia** są w sierpniu podobne do lipcowych. W przewidywaniach dotyczących **sytuacji materialnej większości polskich rodzin** obserwowaliśmy od maja spadek pesymizmu, obecnie zaś mamy do czynienia z zahamowaniem tej tendencji.

Tabela 10. Czy, Pana(i) zdaniem, w ciągu najbliższego roku materialne warunki życia ludzi w Polsce:

w procentach

Prognozy	Wskazania respondentów według terminów badań:									
	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
	1992 r.		1993 r.							
Poprawią się	10	7	9	10	8	11	8	9	8	9
Nie zmienią się	33	23	26	30	29	29	25	30	34	32
Pogorszą się	46	62	56	50	53	49	60	53	48	47
Trudno powiedzieć	11	8	9	10	10	11	7	8	9	12

Zmiany w prognozach **sytuacji życiowej respondentów** nie były w ostatnich miesiącach tak duże, jak zmiany w przewidywaniach sytuacji większości polskich rodzin. Począwszy od majowego załamania nastrojów odsetek pesymistów utrzymuje się w granicach 30-34%, a więc w tej dziedzinie skutki kryzysu okazały się bardziej trwałe.

Tabela 11. Jak Pan(i) sądzi, czy za rok Panu(i) i Pana(i) rodzinie będzie się żyło:

w procentach

Prognozy	Wskazania respondentów według terminów badań:									
	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
	1992 r.		1993 r.							
Lepiej	15	9	14	14	12	20	13	13	15	14
Tak samo	41	34	34	40	40	35	45	34	32	29
Gorzej	30	43	34	31	32	26	31	33	30	34
Trudno powiedzieć	14	14	18	15	16	19	11	19	22	23

Wyraźnie większy optymizm, podobnie jak miesiąc temu, respondenci wykazywali prognozując swoją sytuację w ciągu najbliższych **dziesięciu lat**.

Tabela 12. Jak Pan(i) sądzi, czy za 10 lat Panu(i) i Pana(i) rodzinie będzie się żyło:

w procentach

Prognozy	Wskazania respondentów według terminów badań:	
	VII'93	VIII'93
Lepiej	34	32
Tak samo jak obecnie	7	7
Gorzej	6	8
Trudno powiedzieć	53	53

Kiedy myślimy więc o własnych szansach życiowych w 10-letniej perspektywie, optymizm przychodzi nam łatwiej niż gdy w grę wchodzi najbliższy rok. Spośród osób, które spodziewają się poprawy w ciągu najbliższych 10 lat, jedynie 28% oczekuje, że nastąpi ona już w nadchodzących 12 miesiącach.

Respondenci, którzy źle oceniają swoje obecne warunki życiowe, częściej oczekują poprawy (21%) niż pogorszenia (11%) swojej sytuacji w ciągu najbliższych 10 lat.

W przewidywaniach dotyczących sytuacji w **zakładzie pracy** proporcje optymistów i pesymistów nie zmieniły się od lipca: pierwsi stanowią 13%, drudzy - 29%. Znacząco wzrosła natomiast (z 37% do 43%) liczba tych, którzy uważają, że sytuacja się nie zmieni. Skoro jednak wcześniej zauważyliśmy, że liczba źle oceniających stosunki w zakładach pracy jest przeszło dwukrotnie większa od liczby dobrze je oceniających, to wynika z tego, że stabilizuje się raczej zła niż dobra sytuacja.

Spośród wskaźników służących ocenie społecznych nastrojów dwa uległy w sierpniu znaczącym zmianom: zmniejszyła się grupa respondentów pozytywnie oceniających obecny kierunek rozwoju sytuacji w kraju oraz wzrosła skłonność do negatywnej oceny zmian własnej sytuacji w ciągu ostatnich 12 miesięcy. Najbardziej chyba charakterystyczna zmiana w sierpniu to wzrost liczby osób wstrzymujących się od sformułowania opinii, zwłaszcza w dziedzinie ocen i prognoz dotyczących spraw publicznych, a także w prognozowaniu własnej sytuacji życiowej. Wiele wskazuje na to, że jest to wyraz oczekiwania na wyjaśnienie sytuacji po wrześniowych wyborach.

STOSUNEK DO STRAJKÓW

O społecznych nastrojach można wnioskować również na podstawie stopnia deklarowanej aprobaty strajku jako formy wyrażania niezadowolenia.

Badanie stopnia akceptacji metody walki strajkowej jest tym bardziej ważne, że w ostatnich miesiącach nastąpiło nasilenie lokalnych konfliktów strajkowych. Ponadto odbył się zapowiadany przez NSZZ "Solidarność" ogólnopolski dzień protestu w związku z sytuacją w Wałbrzychu.

W ostatnim okresie nastroje strajkowe osłabły. W dalszym ciągu jednak 42% badanych spodziewa się w ciągu najbliższych miesięcy narastania fali strajków i protestów społecznych w naszym kraju. Zaledwie co dziesiąty respondent uważa, że należy liczyć się z możliwością wybuchu poważnego konfliktu społecznego.

Tabela 13

w procentach

Czy, Pana(i) zdaniem, w ciągu najbliższych kilku miesięcy fala strajków, protestów będzie narastała czy też będzie opadała?	Terminy badań			
	I '93	II '93	III '93	VIII '93
Będzie się uspokajało - strajki protesty będą powoli wygasały	10	7	6	7
Będzie tak jak teraz - będą się pojawiały strajki i protesty	27	26	21	22
Będzie narastała fala strajków, protestów	41	41	53	42
Wybuchnie poważny konflikt społeczny	10	11	10	10
Trudno powiedzieć	11	15	10	19

Sierpniowe prognozy, dotyczące dynamiki sytuacji strajkowej, są zbliżone do opinii respondentów ze stycznia i lutego bieżącego roku.

Osoby, które częściej niż pozostałe prognozują nasilenie się w najbliższym czasie fali strajków, to głównie mieszkańcy małych i średnich miast (do 20 i do 100 tys.), robotnicy niewykwalifikowani oraz respondenci negatywnie oceniający swoje warunki materialne i kierunek

rozwoju sytuacji w kraju. Natomiast mieszkańcy dużych miast, osoby z wykształceniem co najmniej średnim oraz badani plasujący się w najwyższej grupie dochodów i dobrze oceniający własne warunki materialne częściej niż reszta respondentów skłonni są twierdzić, że w ciągu najbliższych kilku miesięcy sytuacja się nie zmieni - tak jak teraz sporadycznie będą się pojawiać strajki i protesty (zob. tabele aneksowe).

Przewidywania dotyczące sytuacji strajkowej w Polsce w ciągu najbliższych kilku miesięcy pozostają w istotnym związku z oceną i prognozą rozwoju sytuacji politycznej (0.22), gospodarczej (0.24), materialnych warunków życia ludzi (0.27) i sytuacji w zakładzie pracy (0.17). Najsilniej są przy tym związane z oceną materialnych warunków życia ludzi. Im gorsza ich ocena, tym większa skłonność do przewidywania nasilenia się fali strajków i protestów.

Przewidywania strajków to nie zawsze chęć wzięcia w nich udziału. Gotowość do uczestnictwa w strajku generalnym, powszechnym proteście pracowników przeciw polityce gospodarczej rządu deklaruje większość ankietowanych czynnych zawodowo. Blisko połowa respondentów oświadcza, że wzięłaby udział w strajku, do którego doszłoby w ich zakładach pracy (tab. 14). Ankietowani najrzadziej wyrażają chęć do wzięcia udziału w strajku popierającym protest innych strajkujących (tab. 15).

W porównaniu z początkiem bieżącego roku nie nastąpiły większe zmiany w wyrażaniu gotowości wzięcia udziału w różnego typu strajkach. Nieznacznie jednak wzrósł odsetek respondentów oświadczających, że odmówiliby uczestnictwa w strajku we własnych zakładach pracy oraz w strajku generalnym. Można odnotować nawet trend spadku częstości deklaracji udzielenia czynnego poparcia strajkowi generalnemu (tab. 16).

Tabela 14

w procentach

Czy był(a)by Pan(i) gotów(owa) wziąć udział w strajku, do którego doszłoby w Pana(i) zakładzie?	Terminy badań		
	I '93	II '93	VIII '93
Tak	50	51	48
Nie	36	35	41
Trudno powiedzieć	14	14	11

Gotowość do wzięcia udziału w strajku we własnym zakładzie pracy najczęściej wyrażają respondenci w wieku do 24 lat, mieszkańcy regionu wschodniego, osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym, badani deklarujący miesięczny dochód na jednego członka rodziny niższy niż 1 500 tys. zł, ankietowani negatywnie oceniający swoje warunki materialne i kierunek rozwoju sytuacji w kraju oraz respondenci deklarujący lewicowe poglądy polityczne.

Tabela 15

w procentach

Czy był(a)by Pan(i) gotów(gotowa) wziąć udział w strajku popierającym protest innych strajkujących?	Terminy badań		
	I '93	II '93	VIII '93
Tak	42	37	42
Nie	43	42	45
Trudno powiedzieć	15	20	13

Cechy społeczno-demograficzne słabiej różnicują deklaracje udzielenia czynnego poparcia dla protestów innych strajkujących. Udział w strajku o takim charakterze deklarują przede wszystkim mieszkańcy małych i średnich miast, respondenci z wykształceniem zasadniczym zawodowym, osoby źle oceniające swoje warunki materialne i kierunek rozwoju sytuacji w kraju oraz badani deklarujący poglądy lewicowe.

Tabela 16

w procentach

Czy był(a)by Pan(i) gotów(owa) wziąć udział w strajku generalnym, powszechnym proteście pracowników przeciw polityce gospodarczej rządu?	Terminy badań		
	I '93	II '93	VIII '93
Tak	56	53	51
Nie	30	31	36
Trudno powiedzieć	14	15	13

Gotowość do uczestniczenia w strajku generalnym najczęściej wyrażają respondenci w wieku do 24 lat, mieszkańcy regionu środkowozachodniego, osoby plasujące się w średniej grupie dochodów, respondenci negatywnie oceniający własne warunki materialne i kierunek rozwoju sytuacji w kraju oraz ludzie deklarujący poglądy lewicowe.

Warto podkreślić, że taki strajk zyskuje dużą aprobatę wśród osób z co najmniej średnim wykształceniem, pracowników umysłowych niższego szczebla oraz kadry kierowniczej i inteligencji. Spośród respondentów z wyższym wykształceniem niewiele więcej niż jedna trzecia oświadcza, że wzięłaby udział w strajku we własnym zakładzie pracy albo w strajku popierającym protest innych strajkujących, natomiast blisko połowa tej kategorii badanych wyraża gotowość do czynnego poparcia strajku generalnego, wymierzonego przeciwko polityce gospodarczej rządu. Taki sam trend można zauważyć w przypadku badanych ze średnim wykształceniem oraz pracowników umysłowych niższego szczebla.

Robotnicy wykwalifikowani równie często deklarują udział w strajku generalnym, jak też chęć uczestniczenia w strajku we własnym zakładzie pracy. Robotnicy niewykwalifikowani zaś znacznie częściej są skłonni poprzeć strajk we własnym zakładzie pracy, niż wziąć udział w strajku generalnym.

Rysuje się następująca prawidłowość: gotowość do wzięcia udziału w strajku idzie zazwyczaj w parze z przewidywaniem nasilenia się w ciągu najbliższych miesięcy fali strajków i protestów w naszym kraju. Prawidłowość ta jest najsilniejsza wśród respondentów oświadczających, że wzięliby udział w strajku popierającym protest innych strajkujących.

Tabela 17

w procentach

Gotowość do wzięcia udziału w strajku popierającym innych strajkujących	Czy w ciągu najbliższych kilku miesięcy fala strajków w naszym kraju będzie narastała czy też będzie opadała?				
	będzie opadała	będzie tak jak teraz	będzie narastała	wybuchnie poważny konflikt	trudno powiedzieć
Tak	8	13	53	18	8
Nie	10	34	40	8	9

Blisko trzy czwarte (71%) ankietowanych deklarujących gotowość udzielenia czynnego poparcia dla protestów innych strajkujących sądzi, że w najbliższym czasie strajki i protesty będą coraz częstsze (w tym 18% prognozuje wybuch poważnego konfliktu społecznego). Zaledwie 21% respondentów, którzy - jak twierdzą - wzięliby udział w strajku, solidaryzując się w ten sposób z innymi strajkującymi zakładami, nie spodziewa nasilenia fali strajków bądź liczy na jej zanik.

Tabela 18

w procentach

Gotowość wzięcia udziału w strajku generalnym	Czy, Pan(i) zdaniem, w ciągu najbliższych kilku miesięcy fala strajków będzie narastała czy będzie opadała?				
	będzie opadała	będzie tak jak teraz	będzie narastała	wybuchnie poważny konflikt	trudno powiedzieć
Tak	10	17	47	17	9
Nie	7	30	45	8	11

Jedynie 17% respondentów wyrażających gotowość do wzięcia udziału w strajku generalnym spodziewa się go w ciągu najbliższych kilku miesięcy. Dla blisko 30% ankietowanych deklarujących chęć udzielenia czynnego poparcia dla strajku wymierzonego przeciwko polityce gospodarczej rządu ta ewentualność jest mało prawdopodobna - ich zdaniem w ciągu najbliższych kilku miesięcy liczba konfliktów strajkowych i protestów społecznych nie zwiększy się (w tym 10% żywi przekonanie, że sytuacja zupełnie się uspokoi).

Generalnie jednak respondenci, wyrażający zgodę na udział w strajku generalnym, częściej spodziewają się narastania fali strajków lub wybuchu poważnego konfliktu społecznego niż osoby, które oświadczają, że nie zdecydowałyby się na wzięcie udziału w strajku generalnym (odpowiednio 64% do 53%).

Podobne prognozy dotyczące dynamiki fali strajków i protestów w naszym kraju można zaobserwować wśród respondentów deklarujących gotowość do wzięcia udziału w strajku we własnym zakładzie pracy.

Tabela 19

w procentach

Gotowość do wzięcia udziału w strajku we własnym zakładzie pracy	Czy, Pana(i) zdaniem, w ciągu najbliższych kilku miesięcy fala strajków będzie narastała czy też opadała?				
	będzie opadała	będzie taka sama	będzie narastała	wybuchnie konflikt społeczny	trudno powiedzieć
Tak	6	22	48	15	9
Nie	10	28	41	15	11

Deklarowana gotowość uczestnictwa w różnego typu strajkach jest związana z negatywną oceną i pesymistycznymi prognozami rozwoju sytuacji politycznej, gospodarczej, warunkami materialnymi życia ludzi w Polsce i sytuacją we własnym zakładzie pracy.

Tabela 20

	Negatywna ocena sytuacji			
	politycznej	gospodarczej	mater. warunków życia ludzi	w zakładzie pracy
Gotowość uczestnictwa w strajku we własnym zakładzie pracy	0.01	0.01	0.16	0.22
Gotowość uczestnictwa w strajku popierającym protest innych strajkujących	0.15	0.22	0.30	0.17
Gotowość uczestnictwa w strajku generalnym	0.19	0.24	0.21	0.18

Gotowość do wzięcia udziału w strajku we własnym zakładzie pracy najsilniej jest związana z negatywną oceną sytuacji w tym zakładzie. Na deklarację udzielenia czynnego poparcia innym strajkującym najsilniej wpływa negatywna ocena warunków materialnych życia ludzi w Polsce. Natomiast z gotowością wzięcia udziału w strajku generalnym najsilniej jest związana negatywna ocena sytuacji gospodarczej w naszym kraju.

Warto podkreślić, że wyrażana przez respondentów zgoda na uczestnictwo w każdym z omawianych typów strajków nie pozostaje w istotnym związku z oceną sytuacji politycznej w naszym kraju.

Podsumowując można stwierdzić, że stan społecznej gotowości strajkowej nie zmienił się w stosunku do sytuacji z początku bieżącego roku. Można nawet zauważyć lekki spadek częstości deklarowania chęci wzięcia udziału w strajku generalnym.

Mniej więcej połowa respondentów spodziewa się w najbliższym czasie narastania fali strajków i protestów w naszym kraju. Nie oznacza to jednak, że gotowa byłaby wziąć w nich udział. Co prawda większość ankietowanych deklarujących chęć uczestniczenia w strajkach różnego typu częściej niż osoby deklarujące "pasywność strajkową" spodziewa się w najbliższym czasie nasilenia się fali strajków i protestów, znaczny ich odsetek jednak uważa, że wzrost liczby strajków i wybuch poważnego konfliktu społecznego są mało prawdopodobne.

Robotnicy wykwalifikowani i niewykwalifikowani najczęściej ze wszystkich ankietowanych czynnych zawodowo wyrażają gotowość do wzięcia udziału w strajku w ich zakładach pracy. Strajk generalny natomiast cieszy się deklaracjami czynnego poparcia blisko połowy respondentów z co najmniej średnim wykształceniem. Należy przy tym podkreślić, że gotowość uczestnictwa w różnego typu strajkach nie ma "politycznego charakteru". Słabo jest bowiem związana z negatywną oceną sytuacji politycznej w naszym kraju. Współwystępuje natomiast z pesymistyczną oceną sytuacji w zakładzie pracy (gotowość do wzięcia udziału w strajku we własnym zakładzie), sytuacji gospodarczej (gotowość do wzięcia udziału w strajku generalnym) i warunków materialnych życia ludzi w Polsce (gotowość do wzięcia udziału w strajku popierającym innych strajkujących).

A N E K S

PODZIAŁ NA REGIONY W BADANIACH CBOS

1. Region północny:

09 woj. elbląskie
10 woj. gdańskie
17 woj. koszalińskie
26 woj. olsztyńskie
39 woj. słupskie
41 woj. szczecińskie

2. Region zachodni:

11 woj. gorzowskie
12 woj. jeleniogórskie
20 woj. legnickie
45 woj. wałbrzyskie
47 woj. wrocławskie
49 woj. zielonogórskie

3. Region środkowozachodni:

05 woj. bydgoskie
13 woj. kaliskie
16 woj. konińskie
21 woj. leszczyńskie
29 woj. pilskie
32 woj. poznańskie
44 woj. toruńskie
46 woj. wrocławskie

4. Region środkowy:

01 woj. warszawskie
07 woj. ciechanowskie
24 woj. łódzkie
30 woj. piotrkowskie
31 woj. płockie
34 woj. radomskie
37 woj. sieradzkie
38 woj. skierniewickie

5. Region wschodni:

02 woj. bielsko-podlaskie
03 woj. białostockie
06 woj. chełmskie
22 woj. lubelskie
23 woj. łomżyńskie
28 woj. ostrołęckie
36 woj. siedleckie
40 woj. suwalskie
48 woj. zamojskie

6. Region południowo-wschodni:

15 woj. kieleckie
18 woj. krakowskie
19 woj. krośnieńskie
25 woj. nowosądeckie
33 woj. przemyskie
35 woj. rzeszowskie
42 woj. tarnobrzeskie
43 woj. tarnowskie

7. Region południowo-zachodni:

04 woj. bielskie
08 woj. częstochowskie
14 woj. katowickie
27 woj. opolskie

Tabela 1. Ocena kierunku rozwoju sytuacji w kraju

(%)

	Dobry kierunek	Zły kierunek	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	17	65	18	1376
Płeć				
Mężczyźni	17	64	19	656
Kobiety	17	67	16	720
Wiek				
do 24 lat	21	63	16	158
25-34	20	61	19	271
35-44	16	68	16	275
45-54	13	70	17	224
55-64	13	64	23	200
65 lat i więcej	19	65	15	243
Miejsce zamieszkania				
Wieś	14	66	19	541
Miasto do 20 tys.	14	68	18	179
od 21 do 100 tys.	16	67	17	220
101-500 tys.	25	60	14	242
501 tys. i więcej mieszk.	19	64	17	194
Region				
Północny	21	64	15	140
Zachodni	14	70	16	150
Środkowozachodni	12	69	18	201
Środkowy	18	65	17	251
Wschodni	19	60	22	181
Południowo-wschodni	14	69	17	232
Południowo-zachodni	21	62	18	222
Wykształcenie				
Podstawowe	13	69	17	500
Zasadnicze zawodowe	15	68	16	418
Średnie	22	60	18	383
Wysze	27	50	23	75
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	16	59	25	52
Prac. umysł. niż. szczebla	19	69	12	95
Pracownicy fiz.- umysł.	23	54	24	61
Robotnicy wykwalifikowani	14	75	10	161
Robotnicy niewykwalifik.	16	65	19	73
Rolnicy	12	71	17	162
Prywatni przedsiębiorcy	16	64	20	57
Bierni zawodowo				
Renciści i emeryci	18	63	19	434
Uczniowie i studenci	39	42	19	42
Bezrobotni	16	64	20	131
Gospodynie domowe i inni	15	69	16	107
Dochody na jedną osobę				
Poniżej 500 tys. zł	7	74	20	123
500 tys. - 999 tys.	14	72	14	342
1000 tys. - 1499 tys.	14	69	17	358
1500 tys. - 1999 tys.	16	66	19	237
2000 tys. i powyżej	31	50	19	284
Ocena własnych war. mater.				
Złe	10	76	14	666
Średnie	20	60	20	535
Dobre	35	41	23	175
Zainteresowanie polityką				
Duże	27	55	18	148
Średnie	20	63	17	543
Małe lub żadne	12	69	18	685
Poglądy polityczne				
Lewica	10	77	13	287
Centrum	20	64	16	372
Prawica	32	49	20	247
Trudno powiedzieć	11	68	21	470

Tabela 2. Czy, Pana(i) zdaniem, w ciągu najbliższych kilku miesięcy fala strajków, protestów będzie narastała czy też będzie opadała?

(%)

	Będzie opadała	Będzie tak jak teraz	Będzie narastała	Wybuchnie konflikt społeczny	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	7	22	42	10	19	1371
Płeć						
Mężczyźni	8	22	43	12	14	652
Kobiety	7	21	41	8	23	719
Wiek						
do 24 lat	3	28	48	8	13	158
25-34	7	25	44	6	18	269
35-44	9	16	48	14	13	274
45-54	8	25	42	14	12	223
55-64	8	18	36	11	28	200
65 lat i więcej	9	20	34	7	30	242
Miejsce zamieszkania						
Wieś	7	18	40	9	26	539
Miasto do 20 tys.	7	12	53	11	17	178
od 21 do 100 tys.	8	18	47	15	12	218
101-500 tys.	9	28	40	6	17	242
501 tys. i więcej mieszk.	7	36	34	12	11	194
Region						
Północny	5	25	42	13	15	140
Zachodni	10	21	36	15	19	150
Środkowozachodni	8	18	43	12	19	201
Środkowy	5	28	45	8	15	250
Wschodni	6	17	48	7	22	180
Południowo-wschodni	7	24	40	6	23	230
Południowo-zachodni	13	16	38	13	20	221
Wykształcenie						
Podstawowe	6	17	38	11	28	499
Zasadnicze zawodowe	8	18	47	11	16	415
Średnie	8	30	43	8	12	382
Wyższe	13	32	35	10	11	75
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	10	30	42	10	8	52
Prac.umysł.niż.szczębla	10	22	49	14	6	95
Pracownicy fiz.- umysł.	7	35	31	18	10	61
Robotnicy wykwalifikowani	9	26	42	13	11	161
Robotnicy niewykwalifik.	7	12	64	6	11	72
Rolnicy	6	14	44	8	28	161
Prywatni przedsiębiorcy	2	36	47	9	7	57
Bierni zawodowo						
Renciści i emeryci	9	21	34	9	27	432
Uczniowie i studenci	7	35	41	7	10	42
Bezrobotni	3	20	49	6	22	130
Gospodynie domowe i inni	6	16	47	13	18	107
Dochody na jedną osobę						
Poniżej 500 tys. zł	3	12	41	14	29	123
500 tys. - 999 tys.	7	19	45	10	19	340
1000 tys. - 1499 tys.	7	20	45	10	19	356
1500 tys. - 1999 tys.	10	20	44	8	18	237
2000 tys. i powyżej	9	32	34	10	15	283
Ocena własnych war. mater.						
Złe	4	15	49	13	20	665
Średnie	10	25	37	9	20	533
Dobre	15	36	31	4	14	174
Zainteresowanie polityką						
Duże	10	41	33	9	7	147
Średnie	9	22	45	12	13	542
Małe lub żadne	5	18	42	9	27	682
Ocena kier.rozw.syt.w kraju						
Dobry kierunek	17	39	27	5	12	234
Zły kierunek	5	17	49	13	17	896
Trudno powiedzieć	9	23	29	5	34	241
Poglądy polityczne						
Lewica	7	18	48	14	12	286
Centrum	9	30	39	9	13	370
Prawica	10	26	45	6	14	247
Trudno powiedzieć	5	15	39	10	31	468

Tabela 3. Czy był(a)by Pan(i) gotowa wziąć udział w strajku, do którego doszłoby w Pana(i) zakładzie?

(%)

	Tak	Nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	48	41	11	433
Płeć				
Mężczyźni	45	44	10	228
Kobiety	52	37	11	205
Wiek				
do 24 lat	69	27	4	51
25-34	42	46	12	119
35-44	54	36	10	136
45-54	45	44	11	92
55-64	27	55	19	24
65 lat i więcej	5	74	21	9
Miejsce zamieszkania				
Wieś	47	40	13	122
Miasto do 20 tys.	49	42	9	68
od 21 do 100 tys.	52	36	12	68
101-500 tys.	54	37	9	99
501 tys. i więcej mieszk.	38	51	11	75
Region				
Północny	49	42	8	40
Zachodni	52	43	5	65
Środkowozachodni	54	41	5	56
Środkowy	47	42	12	86
Wschodni	63	27	10	41
Południowo-wschodni	36	53	11	66
Południowo-zachodni	45	36	20	78
Wykształcenie				
Podstawowe	46	38	17	64
Zasadnicze zawodowe	58	32	9	176
Średnie	42	48	10	149
Wyższe	36	56	7	44
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	35	62	3	43
Prac.umysł.niż.szczebla	45	41	14	87
Pracownicy fiz.- umysł.	46	44	10	57
Robotnicy wykwalifikowani	55	35	10	146
Robotnicy niewykwalifik.	63	24	12	62
Rolnicy	50	46	4	7
Prywatni przedsiębiorcy	44	56	0	16
Bierni zawodowo				
Renciści i emeryci	3	76	21	15
Bezrobotni	0	100	0	1
Gospodynie domowe i inni	0	0	100	1
Dochody na jedną osobę				
Poniżej 500 tys.zł	54	32	14	13
500 tys. - 999 tys.	59	28	13	108
1000 tys. - 1499 tys.	59	26	15	107
1500 tys. - 1999 tys.	43	49	7	86
2000 tys. i powyżej	34	60	6	114
Ocena własnych war. mater.				
Złe	55	32	13	192
Średnie	47	44	9	170
Dobre	34	59	7	71
Zainteresowanie polityką				
Duże	33	59	8	56
Średnie	53	35	12	190
Małe lub żadne	48	42	10	187
Ocena kier.rozw.syt.w kraju				
Dobry kierunek	42	51	6	77
Zły kierunek	53	36	11	289
Trudno powiedzieć	38	50	13	67
Poglądy polityczne				
Lewica	54	38	9	111
Centrum	50	44	6	144
Prawica	41	50	8	80
Trudno powiedzieć	46	33	21	98

Tabela 4. Czy był(a)by Pan(i) gotowa wziąć udział w strajku popierającym protest innych strajkujących?

(%)

	Tak	Nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	42	45	13	436
Płeć				
Mężczyźni	44	45	11	231
Kobiety	40	44	16	205
Wiek				
do 24 lat	43	44	13	52
25-34	43	43	14	122
35-44	42	48	10	138
45-54	45	36	19	89
55-64	38	56	6	25
65 lat i więcej	5	79	15	8
Miejsce zamieszkania				
Wieś	40	43	17	122
Miasto do 20 tys.	52	35	13	70
od 21 do 100 tys.	47	46	7	67
101-500 tys.	42	41	17	103
501 tys. i więcej mieszk.	34	59	7	74
Region				
Północny	33	49	18	40
Zachodni	50	42	7	66
Środkowo-zachodni	51	39	10	55
Środkowy	47	42	11	88
Wschodni	51	36	13	41
Południowo-wschodni	28	55	18	65
Południowo-zachodni	37	47	16	82
Wykształcenie				
Podstawowe	37	50	13	64
Zasadnicze zawodowe	50	34	16	180
Średnie	36	54	10	149
Wyższe	38	49	14	44
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	38	45	17	44
Prac. umysł. niż. szczebla	41	50	9	87
Pracownicy fiz. - umysł.	33	47	20	57
Robotnicy wykwalifikowani	47	40	13	146
Robotnicy niewykwalifik.	52	34	14	62
Rolnicy	50	46	4	7
Prywatni przedsiębiorcy	48	52	0	16
Bierni zawodowo				
Renciści i emeryci	3	89	8	12
Bezrobotni	40	60	0	4
Gospodynie domowe i inni	0	31	69	3
Dochody na jedną osobę				
Poniżej 500 tys. zł.	44	33	23	12
500 tys. - 999 tys.	48	35	18	107
1000 tys. - 1499 tys.	51	36	13	108
1500 tys. - 1999 tys.	42	49	10	87
2000 tys. i powyżej	30	59	11	117
Ocena własnych war. mater.				
Złe	52	36	12	191
Średnie	40	47	13	174
Dobre	22	61	17	71
Zainteresowanie polityką				
Duże	43	53	4	56
Średnie	45	42	14	192
Małe lub żadne	39	45	15	189
Ocena kier. rozw. syt. w kraju				
Dobry kierunek	27	59	14	78
Zły kierunek	49	39	12	290
Trudno powiedzieć	31	53	16	69
Poglądy polityczne				
Lewica	48	40	12	111
Centrum	39	50	12	143
Prawica	38	53	9	82
Trudno powiedzieć	45	36	20	101

Tabela 5. Czy był(a)by Pan(i) gotowa wziąć udział w strajku generalnym, powszechnym proteście pracowników przeciw polityce gospodarczej rządu?

(%)

	Tak	Nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	51	36	13	439
Płeć				
Mężczyźni	49	39	12	232
Kobiety	53	33	15	207
Wiek				
do 24 lat	69	23	8	52
25-34	47	37	16	123
35-44	57	30	13	138
45-54	47	40	13	90
55-64	20	68	12	25
65 lat i więcej	5	80	15	8
Miejsce zamieszkania				
Wieś	47	37	16	124
Miasto do 20 tys.	52	36	12	71
od 21 do 100 tys.	53	37	9	67
101-500 tys.	49	35	17	103
501 tys. i więcej mieszk.	57	34	9	74
Region				
Północny	43	40	17	40
Zachodni	56	41	4	66
Środkowo-zachodni	67	23	10	56
Środkowy	51	33	16	88
Wschodni	57	35	8	41
Południowo-wschodni	43	40	17	66
Południowo-zachodni	42	40	19	82
Wykształcenie				
Podstawowe	39	46	15	65
Zasadnicze zawodowe	53	30	16	181
Średnie	54	37	9	149
Wyższe	47	42	12	44
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	46	43	11	44
Prac. umysł. niż. szczebla	54	38	8	87
Pracownicy fiz. - umysł.	49	39	11	57
Robotnicy wykwalifikowani	57	26	17	146
Robotnicy niewykwalifik.	51	31	19	62
Rolnicy	45	52	4	8
Prywatni przedsiębiorcy	53	47	0	16
Bierni zawodowo				
Renciści i emeryci	3	90	7	14
Bezrobotni	15	60	24	4
Gospodynie domowe i inni	0	31	69	3
Dochody na jedną osobę				
Poniżej 500 tys. zł.	36	41	23	12
500 tys. - 999 tys.	56	24	20	108
1000 tys. - 1499 tys.	60	30	11	109
1500 tys. - 1999 tys.	47	45	9	87
2000 tys. i powyżej	45	46	10	117
Ocena własnych war. mater.				
Złe	57	30	13	192
Średnie	49	37	13	176
Dobre	37	49	14	71
Zainteresowanie polityką				
Duże	42	55	3	56
Średnie	56	31	14	193
Małe lub żadne	48	36	16	190
Ocena kier. rozw. syt. w kraju				
Dobry kierunek	38	45	17	78
Zły kierunek	60	29	11	292
Trudno powiedzieć	28	55	17	69
Poglądy polityczne				
Lewica	60	30	10	111
Centrum	49	37	14	144
Prawica	43	49	8	82
Trudno powiedzieć	49	31	20	101